

Danish University Colleges

De gode historier fra musikprojektet

Stenderup, Tove

Publication date:
2023

[Link to publication](#)

Citation for pulished version (APA):
Stenderup, T. (2023, aug. 1). De gode historier fra musikprojektet. Specialområdet Hjerneskade.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Download policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Specialområde
Hjernesgade

De gode historier fra musikprojektet

Faglig Udvikling & VIA University College, 2023

Specialområde Hjernesgade

*Faglig Udvikling
Engtoften 5C, 8260 Viby J
www.soh.rm.dk*

Faglig Udvikling

Specialområde Hjerneskade, Socialområdet, Region Midtjylland

Tove Stenderup, Ph.d., forsker og projektleder

VIA University College

Billeder brugt i folderen er taget på Tagdækkervej, Specialområde Hjerneskade i 2018.

Om musikprojektet

Musikprojektet er et samarbejde mellem Specialområde Hjernesgade og VIA University College. 15 medarbejdere fra specialområdet og 5 studerende fra pædagoguddannelsen i Ikast deltager i projektet i perioden 2023-2024.

Projektet består af udvikling og gennemførelse af et kompetenceudviklingsforløb, hvor deltagerne får viden om og inspiration til, hvordan musikaktiviteter kan indgå i forbindelse med sociale indsatser med borgerne.

Deltagerne afprøver musikaktiviteter i borgernes dagligdag og lærer, hvordan de kan være sammen med borgerne om musikalske aktiviteter, der er kendt af borgerne og dermed tager udgangspunkt i borgernes potentialer.

Formålet med projektet er at højne borgernes livskvalitet og mestring af eget liv gennem musikaktiviteter.

Ph.d. og lektor ved VIA University College Tove Stenderup er projektleder. Hun er desuden tilknyttet forskningsprogrammet "Arbejdsmarked og udsathed i socialt arbejde", der støtter projektet. Projektet er også økonomisk støttet af Helsefonden.

Underviserne er udover Tove Stenderup musikterapeut og ph.d. Søren Hald fra VIA University College samt musik- og socialpædagog Marianne Fog fra Specialområde Hjernesgade.

I denne folder kan du læse medarbejdernes egne fortællinger fra musikprojektet, og hvilket udbytte de har opnået i praksis. Forsker og ph.d. Tove Stenderup afslutter hver case med et afsnit med refleksioner over forskningen bag medarbejdernes praksiserfaringer.

Case 1 (Dorte og Maja – Fogedvænget)

Det gode måltid starter med sang

På Fogedvænget bor 10 borgere med erhvervet hjerneskade. De har alle meget forskellige udfordringer og personligheder, men der er én fællesnævner – og den findes i musikken. Før musikprojektet oplevede medarbejderne, at det var en stor udfordring at samle alle borgere i afdelingen eksempelvis omkring måltidet. Men det har vist sig, at fællessang er en stor motivationsfaktor for at komme til tiden.

Efter musikprojektets start er der kommet et øget fokus på musikkens betydning, og hvordan den i større grad kan implementeres i afdelingen. Alle kollegaer – uanset om de har været med i musikprojektet eller ej – kan se, hvor stor glæde musikken giver borgerne, og kollegaerne støtter i høj grad op om at inddrage musikken i hverdagen.

Udbyttet af indsatser

Borgerne møder i højere grad op til tiden, og der er en god stemning og ro under måltiderne. Borgere, der ikke har meget sprog, synger mere med end før, nynner eller smiler og er meddeltagende i det omfang, de kan, og der skabes et fællesskab, hvor alle kan være med.

Refleksioner over forskningen bag

Her ser vi både et psykologisk og et sociologisk perspektiv på, hvordan fællessangen på forskellig vis bidrager til borgernes trivsel og motiverer borgerne til at møde til fællesspisning. Ud fra et psykologisk perspektiv kan vi gennem PERMO: **P**ositive følelser, **E**ngagement, **R**elationer, **M**ening og **O**plevelse (Seligman, 2011) se eksemplet beskrevet gennem 'god stemning' og smil (**P**), 'nynne' og 'smil' (**E + O**), 'fællesskab' (**R + M**). Den norske musikprofessor Even Ruud (bl.a. 2016) har siden 1990'erne bl.a. beskæftiget sig med, hvordan musik giver mennesker en oplevelse af at være en del af et fællesskab, hvilket bliver meget tydeligt her.

Case 2 (Henrik – Svalevej)

Musikken som "humørvender"

På Svalevej har medarbejderne valgt at bruge musikken som en "humørvender" hos borgerne, da afdelingen har flere borgere, som kan stige i arousal ret hurtigt. Ved at afspille velkendt musik for borgerne, oplever medarbejderne, at det ofte er muligt at vende en negativ stemning til en positiv stemning. For eksempel kan det give en god stemning, når medarbejderne er i fællesrummet og forbereder aftensmaden til borgerne.

Udbyttet af indsatser

Enkelte borgere har fået dyrket et fællesskab, som de måske ikke ville have fået, hvis ikke musikken var blevet brugt som "fælles tredje" eller stemningskaber. Som medarbejder oplever Henrik, at han har fået endnu et pædagogisk redskab, og en viden om, hvad musik faktisk kan gøre for borgerne.

Refleksioner over forskningen bag

Begrebet "fælles tredje" (Husen, 1995) er udbredt i den socialpædagogiske fagforståelse. Ovenstående eksempel beskriver, hvordan musik forhindrer mulige konflikter, idet det er en (medfødt) drivkraft hos os mennesker, at vi helt automatisk vil nynne, synge og bevæge os til musik, når den er velkendt.

Som beskrevet i casen, bliver en negativ stemning vendt til en positiv stemning gennem musik. Genkendelig musik har hermed bidraget til at aflede og flytte fokus væk fra eventuelle udfordringer (Stenderup & Ridder, 2020).

Case 3 (Kean – Høskoven)

Færre konflikter og bedre samarbejde

På Høskoven bor en borger, som har mange timer som sengeliggende. Borgeren er ofte træt og bliver psykisk utilpas. Derfor reagerer borgeren med modstand mod alle former for interventioner. Det sker ofte sent om aftenen, hvor borgeren kan have modstand mod at skulle i seng.

Denne borger har altid godt kunne lide musik. Derfor er medarbejderne begyndt at sætte musik på borgerens iPad og synge lidt sammen eller spille musik og synge fra et sanghæfte. Det er aktiviteter, som borgeren tydeligvis fordyber sig i. Borgeren synger med, ønsker sange og bliver tydeligt berørt af musikken. Efterfølgende er borgeren ofte rolig og det bliver nemmere at have en almindelig samtale.

Udbyttet af indsatser

Medarbejderne oplever, at borgeren ofte er mere afslappet, når de sammen har haft en musikalsk stund. Det bliver lettere at lave aftaler om eksempelvis sengetider, og borgeren er mere rolig og samarbejdsvillig. Det er tydeligt, at borgeren har mange associationer med musik, og trives bedre med musik i sin dagligdag. Det gør også, at der opstår færre konflikter i samarbejdet med personalet.

Refleksioner over forskningen bag

John Dewey beskrev for mere end 60 år siden "erfaringens kontinuum" - at ny læring er betinget af det, man ved i forvejen (1966). Illeris beskriver samme tanke med modsat fortegn som 'modstand mod læring' (2006). I ovenstående case tages der udgangspunkt i en viden om, at borgeren medbringer positive erfaringen med musik og godt kan lide at beskæftige sig med musik i forskellige discipliner: sang, lytte og spille. Potentielle elementer i musik, der kan opleves som afspændende, er eksempelvis stabilt tempo, volumen, tonalitet og forudsigelige melodiske forløb samt et vist antal gentagelser (Wigram & Bonde, 2014).

Case 4 (Britt – Svalevej)

Borgeren blev mere aktiv under ADL

På Svalevej bor en borger, der har brug for massiv støtte og guidning i alle dagens gøremål. For borgeren var ADL en svær situation, som ofte var konflikt-optrappende på grund af borgerens manglende sygdomserkendelse. Medarbejderne var derfor nysgerrige på, om musikken kunne hindre at borgeren går i affekt.

I musikprojektet afprøvede medarbejderne brug af musik i forbindelse med alle ADL situationer. Ved at koble sange til de enkelte handlinger i ADL, var musikken med til at understøtte det fysiske element, som borgeren kunne deltage i. For eksempel ved kip af hoften kunne den motoriske del understøttes ved at synge .. "går rundt med numsen bar..", hvor krop og sang bliver koblet. Medarbejderne valgte at anvende få genkendelige sang, som borgeren kendte fra sin ungdom.

Udbyttet af indsatser

Borgeren er over tid blevet mere aktiv under ADL. Medarbejderne oplever, at der er markant færre kontroltab under ADL, end før musik blev implementeret. Det har været meget positivt at se den øgede deltagelsesgrad og det har været med til at styrke medarbejdernes relation til borgeren.

Refleksioner over forskningen bag

Mennesker møder musik gennem forskellige typer af meningslag eksempelvis melodi, rytme og struktur (Stenderup, 2020; Nielsen, 1998). For mange mennesker er betydningen af ordene i en tekst – det semantiske – med til at fastholde et genkendelighedsniveau. I casen opleves det, at kombinationen af tekst – "hun går rundt med numsen bar" - og det rytmiske element i at kroppen skal løfte sig i et 'kip' bidrager til, at borgeren kan forudse, hvad der kommer til at ske i ADL. Her bliver oplevelsen af kontroltab vendt til oplevelsen af Self-efficacy (Bandura, eks. 1997). Self-efficacy vil jeg oversætte til 'mestringstro', hvilket jeg vil vurdere er livskvalificerende.

Case 5 (Vibeke og Line – Høskoven)

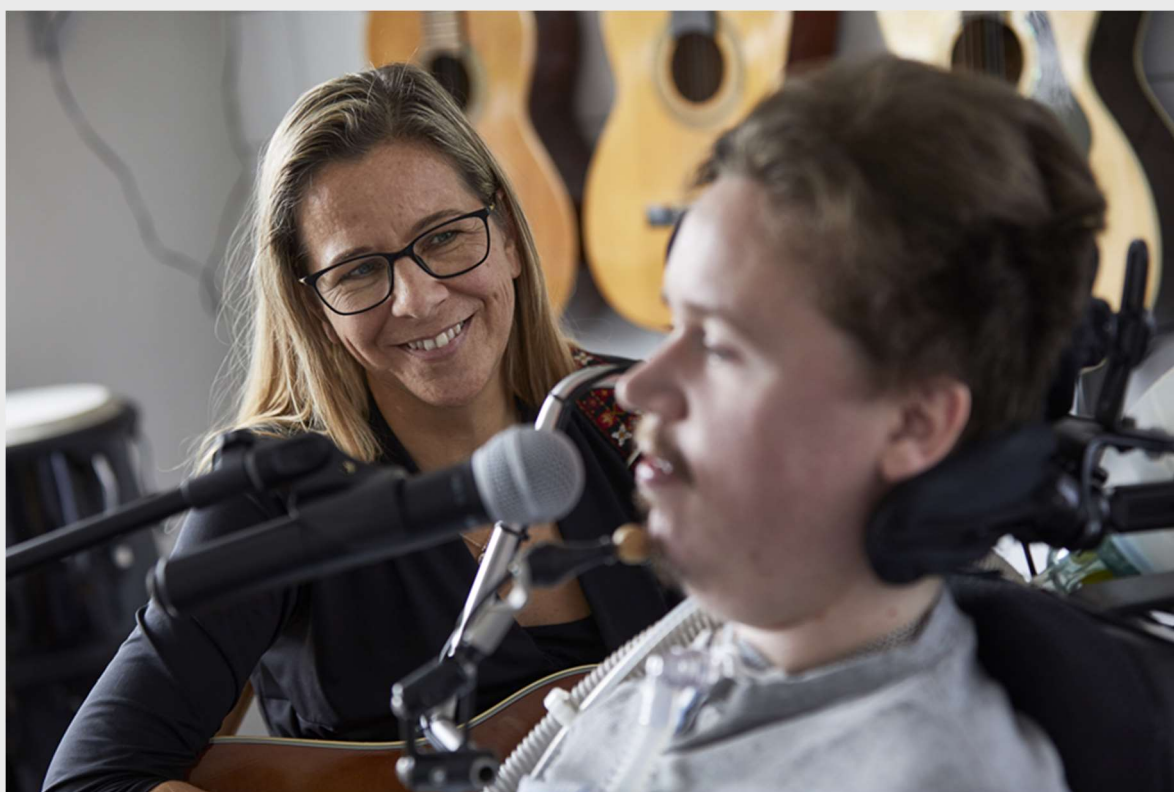
Motivation for at deltage i fællesskabet

På Høskoven bor en borger, der har svært ved at komme ud af sengen og deltage i en rammesat aktivitet. Medarbejderne ville derfor afprøve, om musik kunne vække noget genkendeligt for borgeren, så både arousal og motivation blev øget. I praksis blev musikken brugt som en motivation for at komme ud af sengen og skabe en hyggelig ramme for samvær omkring aftensmaden.

Aktiviteten bestod i at dække bord, spise aftensmad sammen og afslutte med musik. Undervejs lagde medarbejderne spor omkring musik eksempelvis ved at vise en iPad, som blev brugt til at afspille musik, tale om musikinteresser og tidligere erfaringer med musik.

Det viser sig, at borgeren hurtigt kommer i flow gennem musikken og det vækker lysten til mere initiativ. Borgeren tager eksempelvis initiativ til samtale og nynner undervejs med på sange, trommer en rytme i bordet, knipser eller klapper. Medarbejderne observerer, at borgeren gennem musikken husker bedre og derved er det nemmere at motivere til aktivitet.

Ved hjælp af musikken bliver der skabt en fast struktur omkring at komme ud af sengen, som skaber tryghed og genkendelighed hos borgeren. Strukturen gentages dagligt og musikken inddrages dagligt.

Udbyttet af indsatser

Borgeren kan i dag komme ud af sengen, hvis den faste struktur bliver fulgt. Nogle dage med støtte og andre dage på eget initiativ, kan borgeren sætte sig i en kuglestol og lytte til musik. Aktiviteten er begyndt at kunne udvides, så borger også kommer med i biografen og ser en film eller kommer ud og spiller musik for de andre borgere.

Medarbejderne har fået en tættere relation til borgeren og oplever en større tilfredshed i arbejdet, da borgeren nu ofte takker ja til aktivitet og virker til at nyde deres samvær. Borgeren husker medarbejdernes sang og udtrykker ofte spontant, hvor dejligt det er at være en del af.

Refleksioner over forskningen bag

Mennesket møder musik gennem følgende typer af musikkens meningslag: et akustisk, strukturelt, kropsligt, spænding, følelsesmæssigt og et eksistentielt (Stenderup, 2020; Nielsen, 1998). Alle seks meningslag understøtter menneskets mulighed for genkendelighed.

I denne case ses, at det akustiske og strukturelle (melodi og rytme) lag motiverer borgerne til at synge og deltage med kroppen via knips, klap og rytmeslag på bordet. Samtalerne stimulerer til det følelsesmæssige og eksistentielle og kredser om borgernes narrativer, historik og deres personlige tidsmaskine' (Hald & Ridder, 2014) for den valgte sang.

Bonde og Jensen beskriver noget tilsvarende indenfor demensområdet gennem formuleringen "Hjerterum og plads til hvem du er" (2021), hvor de peger på, at det genkendelige skaber grobund for at indgå i fællesskaber i musikken suppleret med andre fællesskaber f.eks. biografen i dette tilfælde.

Specialområde Hjerneskade

*Faglig Udvikling
Engtoften 5C, 8260 Viby J
www.soh.rm.dk*